

Det Økologiske Råds midtvejsrapport for 2019 og handlingsplan for 2020

- ”Aktiviteter til opnåelse af energieffektivitet i bygninger/SMV’er og transport”. Projekt nummer s2014-768

Indledning

Energifonden har besluttet at yde et årligt tilskud til Det Økologiske Råd på 3 mio. kr. pr. år i årene 2015 til og med 2020.

Bevillingen er jf. den indgåede kontrakt af 29. oktober 2014 betinget af, at Det Økologiske Råd senest to uger før første bestyrelsesmøde i 2. halvår, hvor resultater og handlingsplan godkendes, afleverer en rapport (i Regelsæt benævnt Midtvejsrapport), hvor der redegøres for perioden, der er gået, samt en handlingsplan for det kommende kalenderår indeholdende budget for perioden.

Bevillingen skal jf. kontrakten anvendes til projekter inden for nedennævnte hovedindsatsområder og sikre videreførelse af ”det lange seje træk” og den samarbejdende og involverende brobygningsrolle, som Det Økologiske Råd hidtil har varetaget.

Arbejdet struktureres inden for følgende hovedområder:

1. Indsats vedrørende energibesparelser i bygninger
2. Indsats vedrørende energibesparelser i små og mellemstore virksomheder
3. Indsatser på transportområdet
4. Tværgående initiativer, som bl.a. understøtter de tre ovenstående samt deltagelse i arbejdsgrupper, råd m.v.

Disse indsatsområder vil hver især indebære vidensindsamling samt strategi- og debat-udvikling såvel som netværksarbejde og formidling. Vidensindsamling, strategi-udvikling, networking og påvirkning vil bl.a. ske via dialog med relevante aktører og gennem deltagelse i udvalg og arbejdsgrupper med alle relevante parter i Danmark og det øvrige Europa.

Det Økologiske Råd prioriterer, at pludseligt opståede opgaver, som følge af nye politiske tiltag, udspil fra regeringen og EU-Kommissionen, ændringer i vores omverden, gode ideer og andre ”hændelser”, der kræver hurtig reaktion, kan løftes i det daglige arbejde.

Projektets gennemførte og planlagte indsatser og aktiviteter frem til medio 2019 er oplistet nedenfor. Der er herunder beskrevet hvilke indsatser, Det Økologiske Råd forventer at arbejde med i resten af 2019 og i 2020. Tiltagene fremover er udtryk for, hvad Det Økologiske Råd medio 2019 forventer kan være relevant i 2020. Endelig er budgettet for 2020 beskrevet.



Afrapportering 2018 - 19 og handlingsplan 2019 -20

Generelle aktiviteter

Råd og udvalg: Et af Det Økologiske Råds stærke kendetegn er, at vi deltager konstruktivt og aktivt i en lang række samarbejder for herved at styrke og påvirke den generelle og specifikke danske fastlæggelse af ambitiøse energi- og klimamål. Dette gør vi på baggrund af en meget stærk faglig viden, og en katalytisk rolle, hvor vores brobyggerrolle bliver anvendt konstruktivt.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi bliver fortsat indbudt til at deltage i relevante råd, arbejdsgrupper og udvalg – som f.eks. Green Building Councils følgegruppe (for at forstærke indeklimadelen i DGNB) og Innovationsfondens klimapanel.
- *Aktiviteter i 2019/2020:* Vi forventer fortsat i 2019/2020 at deltage i en række råd, styregrupper og udvalg med henblik på at påvirke og udforme indsatser, ”netværke” og opbygge viden og holdninger både internt og især hos de parter, vi indgår i samarbejdet med. Det kan fx være: arbejdsgrupper, kontaktudvalg, følgegrupper mm nedsat af styrelser og ministerier eller af forskningsinstitutioner mm.

En kompetent debattør: Det Økologiske Råd er meget efterspurgt i debat- og formidlingsammenhæng. Det gælder både med konkrete oplæg, indspil til politiske og faglige processer, høringsvar, kommentarer i fag- og dagblade og via de elektroniske medier m.v.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi har også i 2018/2019 udbygget denne rolle via skabelsen af ret megen synlighed af Det Økologiske Råds viden, indsats og faglighed. Vi har bl.a. optrådt som oplægsholder og debattør i en række netværksmøder og seminarer afholdt af Dansk Energi.
- *Aktiviteter i 2019/2020:* Vi forventer at fortsætte og styrke denne indsats, som en væsentlig supplerende del til det grundlæggende katalytiske arbejde.

Energibesparelser i bygninger

Bygningsreglement 2018 m.v.: Vi deltager aktivt i arbejdet med hele tiden at se på, hvilke forbedringer, som egner sig til at blive krav i Bygningsreglementet bl.a. med nye krav til ressourcer, indlejret energi i materialer, driftsenergi og miljø, ventilation og vinduer, balance mellem EE og VE m.v.



- *Rapportering 2018/2019:* Vi deltog i udviklingen af indspil til den frivillige bæredygtighedsklasse i BR - i samarbejde med SBI og resten af branchen - på baggrund af tildelingen af Rockwool-prisen. Vi har efterfølgende deltaget i arbejdsgrupper omkring udformningen af den egentlige frivillige bæredygtighedsklasse i Bygningsreglementet i regi af Trafik og Byggestyrelsen. Vi indgår desuden i Branchepanelet for Byggeri.
- *Aktiviteter 2019/2020:* Vi vil fortsætte arbejdet i Branchepanelet for Bygninger og i mulige forskellige arbejdsgrupper med at videreudvikle bygningsreglementet på en række centrale områder. Her vil vi naturligvis også fortsætte arbejdet med udvikling af den frivillige bæredygtighedsklasse frem til indarbejdelsen af denne i BR. Vi vil fortsat have fokus på renoveringsindsatsen, og hvordan sammenhængen mellem bygningens energibehov og forsyningen med VE kan reguleres.

Den ny fortælling om fordelene ved energieffektivisering: Vi arbejder med at udvikle en ny fortælling som bl.a. fremhæver de såkaldte "Non Energy Benefits" (NEB) ved energirenovering af bygninger.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi har også i det forløbne år haft fokus på værdien af NEB's som forbedret indeklima og komfort som væsentlig drivkraft for at fremme energimæssigt fornuftige renoveringer af eksisterende bygninger.
- *Aktiviteter 2019/2020:* Vi forventer at arbejde videre med temaet og vil fortsætte arbejdet med at få den langt overvejende positive værdi af NEBs så meget med i de økonomiske beregninger af omkostninger/fordele ved renovering af bygninger til fordel for en øget energispareindsats samt i de kommende økonomiske beregninger af fordele og ulemper ved en øget energieffektiviseringsindsats i bygninger og industri. Faktisk vil vi helst vende fortællingen om, så det er information til bygningsejeren om de mange fordele ved kvalitetsforbedring af bygningen og dens indeklima, som motiverer til en renovering, som stort set altid samtidigt medfører et lavere energiforbrug. Herved kan den lavere omkostning til energikøb være en medfinansiering til renoverings kvalitetsforbedring.

Nye energieffektive tagboliger: Vi samarbejder med Dansk Byggeri, Bygherreforeningen, Akademisk Arkitektforbund, Drost-fonden, Renovering på Dagsordenen og en række developere af tagboliger om at fastlægge brugbare retningslinjer i Københavns kommune om anvendelse af "byens øverste etage" til nye boliger, hvor det økonomiske overskud herfra kan medvirke til en energirenovering af den øvrige bygning.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi har tidligere holdt mange arbejdsgruppemøder og skrevet indlæg til fordel for anvendelige regler for tagboliger i Københavns kommune. Vi har haft en omfattende korrespondance og møder med både det administrative og det politiske niveau i KK, og fik i 2017 efter ansøgning en særbevilling fra Grundejernes



Investeringsfond til at udarbejde en inspirationspublikation om nye tagboliger. Denne publikation blev i 2018 sat på standby på grund af væsentlig uklarhed om betingelserne for nye tagboliger i Københavns kommune og afventning af kommunens igangværende udarbejdelse af nye retningslinjer.

- *Aktiviteter 2019/2020:* Københavns kommune har i dialog med en række aktører, herunder Det Økologiske Råd, maj 2019 udsendt nye retningslinjer for tagboliger i KK. Vi vil derfor i 2019 fortsætte arbejdet med at udarbejde inspirationspublikationen i en samfinansiering mellem Energifonden og GI. Herefter markedsfører vi efter færdiggørelsen publikationen direkte til interessenter og via pressen.

Energimærkning af bygninger: Energimærkernes funktion og kvalitet har været til debat i et stykke tid og i denne forbindelse startede ministeren ultimo 2017 et arbejde, som i dialog med byggebranchens aktører skulle komme med anbefalinger til forbedring af energimærket.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi deltog i 2018 i tre heldagsworkshops i regi af Energi-, forsynings- og Klimaministeriet, hvor vi har arbejdet for et forbedret energimærke med optimal anvendelighed både med hensyn til at vise bygningens energikvalitet og indflydelse på øget indsats for energirenovering. Resultatet af indsatsen var, at der nu er en bred forståelse for, at energimærkningen er et vigtigt instrument i indsatsen for energieffektiviseringen af bygninger, men at der er behov for en indsats for at forbedre kvaliteten. Derudover blev det påpeget, at der er behov for at sikre, at mærkningen indrettes således, at det i højere grad tilskynder bygningsejerne til konkrete handlinger for at forbedre deres bygning. Ved udgangen af 2018 fremlagde ministeriet forslag til det videre arbejde for en forbedring af kvaliteten energimærkningen. Derudover blev der igangsat et projekt for styrke mærkningens adfærdspåvirkning.
- *Aktiviteter 2019/2020:* Ministeriet fremlagde de første ideer til undersøgelser i starten af 2019. Vi vil søge at deltage i denne proces, som forventes at løbe over noget tid.

Renovering på Dagsordenen: Vi er med i arbejdet i den af Realdania og GI støttede arbejdsgruppe om energieffektivisering, som består af stort set alle byggeriets parter samt SYNERGI.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi har deltaget meget aktivt i 2018 og 2019 i denne indflydelsesrige samarbejdsgruppe, og har herigennem søgt at sætte energieffektivisering i bygninger stærkere på dagsordenen op til Folketingsvalget. Vi har bl.a. deltaget i udarbejdelsen af forslag til udformning af energispareordningen for bygninger, som skal fungere fra 1.1.2021. Vi har bl.a. været med til at søsætte kampagnen "Grøn logik", sammen med en bred række af virksomheder, erhvervsorganisationer og arbejdstagerorganisationer. Vi har desuden sat særlig fokus på at få energirenoveringer undtaget fra anlægsloftet, ifm. Regeringsskiftet, samt – i



tilfælde af at dette ikke skulle lykkes – diskuteret med bl.a. Kbh. Kommune, om de kunne bruge ESCO-model for at komme uden om anlægsloftet - en model, som allerede anvendes i Region Hovedstaden.

- *Aktiviteter 2019/2020:* Vi deltager fortsat i samarbejdet og RpD fik forlænget deres bevilling til 2021, hvilket også gav os mulighed for fortsat at deltage i arbejdet frem til udgangen af 2020. Den interesse, som det lykkedes at skabe hos en række partier for fordelene ved stærkere fokus på EE i bygninger, skal nu udmøntes i reelle initiativer fra Folketinget. Det forventes, at den nye regering vil forstærke indsatsen til fremme af den grønne omstilling, hvilket skaber nyt fokus på disse aktiviteter. Det forventes, at der i 2019/2020 vil være stort fokus på følgende:
 - udmøntningen af den såkaldte bygningspulje, det vil sige tilskudsordning til fremme af energibesparelser i boliger, der ifølge energiaftalen fra 2018 skal træde i kraft fra 2021. Vi har deltaget i drøftelserne om udformningen af ordningen, både inden for rammerne af RpD og direkte over for Energistyrelsen
 - udarbejdelsen af ny strategi for energirenovering af bygninger, som regeringen i henhold til EU's Bygningsdirektiv skal indberette til EU i marts 2020. Det forventes, at den nye regerings målsætning om reduktion af udledninger af klimagasser med 70 pct frem til 2030 vil skabe fokus på renoveringsstrategien. Vi vil søge at påvirke dette arbejde mest muligt.

Bæredygtigt byggeri: Som energiforbruget i bygningers drift falder, med øget fokus på energieffektivitet og lavenergibyggerier, vil der nødvendigvis komme et stigende fokus på bygningers klimaaftryk i selve byggefasen, herunder det cirkulære byggeri, muligheden for at genbruge byggematerialer, den indlejrede energi i byggematerialerne og muligheden for at lagre CO₂ mm.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi har forberedt og søgt støtte (i Realdania) til en konference til afholdelse under klimanetværket C40's topmøde i København 9.-12. oktober 2019, om indlejret energi / kulstoflagring i bygninger, herunder mere træbyggeri, se nedenfor. Vi har fået tilsagn hertil ultimo juni. Der kunne ikke søges til løn i Realdania, men projektet vil være samfinansieret med Energifonds-projektet.
- *Aktiviteter 2019/2020:* Vi vil skabe en yderligere indsats for at formidle de mange aspekter af bygningers bæredygtighed – lige fra certificering med DGNB og frivillig bæredygtighedsklasse over indeklima, deltagelse med fleksibilitet for el-nettet, sociale fordele, brugskvaliteter og det nye begreb "Sufficiency". Dette gøres bl.a. ved udarbejdelse af artikel herom til "Klimaledelseshåndbogen" og oplæg på Teknisk Landsforbunds årsmøde i november 2019. Vi agter desuden at deltage i C40 World Mayors Summit i København i oktober, med en konference om indlejret energi og carbonlagring i byggeriet. Op til konferencen laver vi en netpublikation, en film samt artikler om emnet.



Varmepumper til boligopvarmning: Vi har i en længere periode arbejdet sammen med bl.a. Energistyrelsen og Dansk Energi om at udbrede varmepumper til individuel opvarmning i boliger.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi har i 2017 til 2019 deltaget i projekt ”Varmepumper i eksisterende helårshuse, barrierer i købsproces”. Projektet var støttet af ELFORSK og i mindre omfang af Energifonden. Projektet er afsluttet i 2019

Aktiviteter 2019/2020: Der er to væsentlige initiativer til fremme af varme af varmepumper i energiaftalen fra 2018. Dels skal der etableres en støtteordning til udbredelse af varmepumper til erstatning for individuel opvarmning fra 2021 til 2024 på 20 mio. Kr. per år. Dels er der fra 2019 til 2024 i alt afsat 70 mio. til at støtte udskiftning af fjernvarmeforsyning til anden forsyning for de borgere, som mister fjernvarmeforsyningen som følge af nedlægningen af fjernvarmeværker. Det er i denne sammenhæng besluttet, at denne støtte skal ydes som støtte til individuelle varmepumper. Vi har været inddraget som høringspart i begge ordninger. Hvad angår den sidstnævnte ordning deltager vi i en følgegruppe for tilrettelæggelsen og udrulningen af ordningen.

Indeklima i daginstitutioner: Vi søgte i 2017 og fik støtte af Realdania til et indeklimaprojekt med fokus på daginstitutioner. Projektet støttes desuden af Rockwool, Velux, VELTEC og Energifonden.

- *Rapportering 2018/2019:* Projektet er i det store og hele færdiggjort, og der er bl.a. udarbejdet delrapporter for indeklimaet i de 20 daginstitutioner, en hovedrapport og pixie-udgaver af rapporten. Projektets resultater der blev præsenteret på et seminar i marts 2019 hos Realdania, gav anledning til en massiv presseomtale.
- *Aktiviteter 2019/2020:* Der afholdes yderligere tre seminarer i 2019 om projektet og dets resultater. Målgrupperne er politikere, embedsmænd, teknikere og ansatte i daginstitutioner i kommunerne. I denne forbindelse udarbejdes bl.a. en guide til kommunerne med anbefalinger til at forbedre indeklimaet i daginstitutioner.

Grøn Succes: Vi fik i 2018 støtte fra Energifonden til at udarbejde dokumentation af en række succesfulde grønne lokale projekter.

- *Rapportering 2018/2019:* Projektet er i det store og hele færdiggjort med 6 korte film, 8 længere case-beskrivelser, en anbefalingspjece, erfaringsformidlingshæfter til hhv. kommunerne og de lokale aktører samt artikler m.v.
- *Aktiviteter 2019/2020:* Der vil i det kommende år ske yderligere formidling af projektets resultater, ligesom vi forventer en vis spin-off effekt i form af yderligere opfordringer, artikler m.v.



Databaseret energiledelse i kommuner: Energistyrelsen har påbegyndt et tilskudsprogram til fremme af databaseret energiledelse i kommuner og regioner. Der er i denne forbindelse nedsat et netværk bestående af de kommuner og regioner, der har fået tilskud til etablering af databaseret energiledelse.

- *Aktiviteter 2019/2020:* Vi vil i 2019 og 2020 arbejde for at medvirke til udbredelse af erfaringer fra databaseret energiledelse i de kommuner og regioner, der har fået tilskud til de øvrige kommuner og regioner. Erfaringerne fra projektet om "Grøn succes, Lokal omstilling, der rykker" kan bruges i denne

Energibesparelser i små- og mellemstore virksomheder

Energibesparelser i mindre SMV: De mindre SMV har så lave energiforbrug hver især, at der ikke er plads (såvel privatøkonomisk som samfundsøkonomisk) til, at der udføres egentlig rådgivning, som kan motivere dem til at gennemføre energibesparelser.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi har bl.a. indledt et samarbejde med Gate 21, som via Styr Energien 2.0 udvikler markedsdrevne forretningsmodeller for energibesparelser i SMV'er. Projektet er finansieret af Energifonden og løber frem til 2020. DØR er i den forbindelse blevet udpeget til at lede projektets styregruppe.
- *Aktiviteter 2019/2020:* Vi vil også i 2019/20 deltage i projektet bl.a. som sparringspart for Gate 21's medarbejdere og for at sikre en koordinering med vores arbejde på området. Vi deltager desuden i et Elforsk projekt sammen med Transition og Tekniq mfl. om databaseret energiledelse målrettet SMV.

Kommunerne: Kommunerne er meget vigtige spillere i forbindelse med at få de lokale SMV til at fokusere på energieffektivisering.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi gennemførte sammen med Energistyrelsen, KTC, Dansk Erhverv og Energiforum Danmark i januar 2018 endnu en større konference for landets kommuner om energibesparelser i erhverv, hvor fokus denne gang var på, hvordan energieffektivisering hos SMV kan skabe vækst i kommunerne.
- *Aktiviteter 2019/2020:* Vi vil også i 2019 arbejde for, at kommunerne prioriterer energibesparelser hos de lokale SMV.

Vidensopsamling og formidling: Vi opsamler viden fra de aktører, der arbejder målrettet med energibesparelser hos SMV og videreformidler den.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi har i 2018/19 fornyet vores hjemmeside www.ecocouncil.dk og her udbygget hjemmesiden med konkrete råd til erhvervsvirksomheder, om hvordan de kan spare på energien, og hvor de kan hente yderligere inspiration. I denne forbindelse blev der lavet en temaside om



energieffektivisering i SMV med praktiske cases, film, idélister mm.

- *Aktiviteter 2019/2020:* Det Økologiske Råd vil videreudvikle hjemmesiden med information mm om energieffektivisering i SMV.

Samarbejde med Brancheorganisationer mm: Der søges i denne forbindelse etableret et samarbejde med udvalgte brancheorganisationer, hvor medlemmerne i stor udstrækning er SMV.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi har i perioden indledt et samarbejde med Dansk Erhverv om formidling af energieffektiviseringsråd til deres medlemmer. Der i perioden blevet lagt tekst og en video med forskellige energispareråd på Dansk Erhvervs hjemmeside.
- *Aktiviteter 2019/2020:* Primo 2019 har vi indgået en partnerskabsaftale med interesseorganisationen SYNERGI. Partnerskabsaftalen har fokus på øget energieffektivitet i bygninger og erhverv, herunder især i små og mellemstore virksomheder

Overskudsvarme og store varmepumper: Spørgsmålet om udnyttelse af overskudsvarme diskuteres løbende, og det fremhæves ofte, at energifgifterne er en barriere for udnyttelsen af overskudsvarme i erhvervsvirksomheder. Desuden drøftes løbende, hvordan større varmepumper kan indføres i fjernvarmesystemet bl.a. i forbindelse med udnyttelsen af overskudsvarme fra bl.a. datacentre.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi har i perioden fortsat vores politikudvikling på området bl.a. på baggrund af møder med branchen, varmepumpeleverandører mm.
- *Aktiviteter 2019/2020:* Vi vil fortsætte dette arbejde og vil bl.a. følge afgiftsreglerne og fortolkningen af reglerne samt, hvorledes varmepumper kan indpasses i fjernvarmen. Vi er desuden begyndt at se på fremme af meget store varmepumper, som kan indgå i at erstatte store kraftvarmeenheder fyret med såvel fossile brændstoffer som fast biomasse, og vil fortsat holde øje med mulighederne her, se nedenfor, under bioenergi.

Indsatser på transportområdet

Elbiler: Det Økologiske Råd arbejder for at fremme elbiler som en energieffektiv transportform.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi har i perioden forsat arbejdet med at skabe forståelse for et nyt afgiftssystem for elbiler. Vi har brugt en del kræfter på at sikre, at elbilers miljøpåvirkning fremstår korrekt i den offentlige debat. Endelig har vi med stort held arbejdet med at omstille taxier til elbiler bl.a. gennem dedikerede licenser til eltaxaer.



- *Aktiviteter 2019/2020:* Vi vil også i 2019/2020 arbejde for gunstige vilkår for elbiler - herunder afgiftsmæssigt. Det vil vi bl.a. gøre i følgegruppen for den kommission (Eldrup-kommissionen), som skal udrede fremtidens afgiftssystem for el- og fossilbiler.

Tunge køretøjer: Det Økologiske Råd følger udviklingen ift. EU-kravet om mindst 10% VE i transportbrændstoffer samt mulighederne for at opfylde dette via 2. generations biobrændstoffer (flydende samt biogas) samt eldrift af personbiler, tog, busser og lastbiler.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi har også i denne periode arbejdet for at brugen af 1. generations biobrændstoffer udfases, og at avancerede bæredygtige biobrændstoffer fremmes, bl.a. ifm. de sidste diskussioner om VE-direktivet – endeligt vedtaget 11.12.2018, som led i Vinterpakken.
- *Aktiviteter 2019/2020:* Vi vil arbejde for kravene til brug af avancerede biobrændstoffer i tunge køretøjer - i samspil med øget udbredelse af el, også til tunge køretøjer.

Energieffektiviseringer af og CO₂-krav til forbrændingsmotorer: Det Økologiske Råd arbejder for så energieffektive køretøjer som muligt, primært i relation til EU's CO₂-emissionskrav fra person- og varebiler, men også i forhold til de netop vedtagne krav til tunge køretøjer.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi har arbejdet ihærdigt for at opnå størst muligt ambitionsniveau i den danske position og i EU-parlamentet i forhold til kravene til både lettere og tungere køretøjer. Vi har i denne forbindelse været i dialog med de danske europaparlamentarikere om aspekter af lovgivningen og de nationale konsekvenser heraf.
- *Aktiviteter 2019/2020:* Da kravene først forventes, evalueret og evt. revideret i 2023 vil vi fokusere på andre måder at påvirke køretøjers energieffektivitet fx i form af national implementering af Clean Vehicle directive.



Energieffektivisering og øget brug af vedvarende energi indenfor skibsfart

- *Rapportering 2018/2019:* Det Økologiske Råd har arbejdet målrettet for etablering af landstrøm til krydstogtskibe og færger i større havne - herunder deltaget i debat på Folkemødet i 2019. Dette øger energieffektiviteten en faktor 2-3 og nedbringer CO₂-udledningen med ca. 70 % med det nuværende el-mix. Vores arbejde har gjort, at Københavns kommune arbejder for at etablere landstrøm. Det kan forhåbentligt inspirere andre store havne i Danmark og udlandet. Arbejdet fortsætter i 2019/20 medfinansieret af Climate Works Foundation og Den Danske Maritime Fond.

Vi har også set på mulighederne for alternative brændstoffer, herunder ammoniak som vi har haft dialog med Siemens om – som har store visioner om ammoniak til både skibe og tunge køretøjer. Her er vi bl.a. Opmærksomme på faren for dannelse af lattergas ved afbrænding af ammoniak.

Det Økologiske Råd har desuden løbende arbejdet i FN/IMO for at få optimeret skibenes hastighed i forhold til brændstofforbrug (lavere hastighed giver store brændstofbesparelser for skibsfart) og strammet EEDI (Energy Efficiency Design Index), der regulerer energieffektiviteten for nybyggede skibe. Arbejdet fortsætter i 2019/20 og er medfinansieret af Climate Works Foundation.

Aktiviteter 2019/2020: Det Økologiske Råd har sammen med andre NGO'er søgt og netop fået et stort EU INTERREG projekt, hvor vi skal arbejde med integrering af de efterhånden veldokumenterede vindkraftteknologier (Fletner rotors osv.) i skibsfarten.

Tværgående initiativer, herunder energiomstillingen

EU-arbejde: Vi har bl.a. arbejdet særdeles aktivt med revisionen af Bygningsdirektivet (EPBD) og Energieffektivitetsdirektivet (EED) og er nu nået til implementeringsfasen af direktiverne i dansk lovgivning.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi har fokuseret på implementeringen af de to direktiver, blandt andet ved at påtage os penneførerrollen i Energisparerådets arbejdsgrupper for anbefalinger til denne implementering. Anbefalingerne til implementering af begge direktiver er vedtaget enstemmigt af Energisparerådet i hhv. efteråret 2018 og vinteren 2019.
- *Aktiviteter 2019/2020:* Der vil også i det kommende år være mange facetter af de to direktiver, som skal implementeres i dansk lovgivning på en optimal og fremadrettet måde. Vi vil fortsætte arbejdet med at påvirke og forme denne implementering. Et vigtigt punkt bliver udarbejdelsen af en ny energirenoveringsstrategi for bygninger som jf. EPBD skal foreligge i udkast inden udgangen af 2019. Et andet vigtigt punkt vil være at sikre, at kravene om årlige nationale besparelser i Danmark på 0,8 % i medfør af Energieffektivitetsdirektivet bliver udmøntet som reelle additionelle besparelser,



som kan medtælles til EUs fælles EE-mål på 32,5 %. (Afgiftsintjensten skal fjernes)

Energiaftalen fra juni 2018: I juni 2018 vedtog et enigt Folketing en energiaftale for årene 2020 til 2024.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi har i perioden efter at energiforliget blev indgået bl.a. arbejdet for, at energieffektivisering i bygninger og erhverv blev opprioriteret og herunder deltaget i kampagnen Grøn Logik jf. punktet om renovering på dagsordenen ovenfor.
- *Aktiviteter 2019/2020:* Vi vil fortsætte arbejdet med udmøntning og implementeringen af aftalen, bl.a. i forbindelse med udredningsarbejder og politikfastlæggelser som følge af energiforliget. Vi vil i den forbindelse holde kontakten til partierne, lave debatindlæg, lave fælles udspil med andre, deltage i kampagnen Grøn Logik mm.

Klimalov og klimahandlingsplan

Aktiviteter 2019/2020: En af de første opgaver for et nyt Folketing vil efter sommerferien være at blive enige om en ny ambitiøs klimalov, som bringer Danmark helt på sporet af en overholdelse af Paris-aftalen og den vedtagne danske målsætning om netto-nul udledning allersnarest i 2050. En sådan Klimalov skal herefter følges af en Klimahandlingsplan, som skal indeholde en række elementer, som både går på direkte reducerede udledninger fra f.eks. landbruget, men også på at færdiggøre den danske omstilling af energisektoren til VE hurtigst muligt – med minimal brug af biomasse, samt fokusere yderligere på EE m.v.

- *Rapportering 2018/2019:* ny aktivitet
- *Aktiviteter 2019/2020:* Vi vil følge udarbejdelsen af den nye Klimalov med tilhørende klimahandlingsplan bl.a. ved at deltage i debatter, udarbejde hørings svar og kronikker i tæt dialog med andre organisationer. Udgangspunktet vil for DØR være en velfunderet, omkostningseffektiv og ambitiøs klimaindsats, der fremmes via konstruktiv og faktabaseret dialog.

Bioenergi: Vi arbejder bredt med bioenergi – fast, flydende samt biogas - herunder prioritering af anvendelsen af de begrænsede biomasseressourcer. Vi ser bl.a. på prioritering af anvendelsen af halmressourcerne og på synergieffekter mellem produktion af biobaseret VE og reduktion af udslip af metan og lattergas fra landbrug samt kulstoflagring i jord. Vi holder stadig øje med certificeringen ("Branchedeclarering") for bionaturgas, dvs. biogas distribueret via gasledningsnettet. Vi søger at overbevise nye aktører om at certificeringen er troværdig, samtidig med at vi holder øje med, at biogas reelt produceres på restprodukter og ikke f.eks. majs.



- *Rapportering 2018/2019:* Vi arbejder fortsat med bæredygtighedskriterier for biomasse, og for at biomassen anvendes, hvor der ikke findes andre lette løsninger. Vi har haft dialog med især Ørsted om at "springe over" fast biomasse på de resterende kulfyrede kraftvarmeværker og gå direkte til en mere langsigtet løsning baseret på bl.a. store varmepumper og geotermi. Vi har haft dialog med Klimarådet på grundlag af deres biomasserapport fra foråret 2018. Vi har arbejdet for, at biogas og opgradering til bionaturgas opprioriteres i Danmark og på EU-niveau. Endelig har vi arbejdet sammen med relevante virksomheder og forskere på at fremme metanisering af CO₂ fra opgraderingsanlæg for biogas.
- *Aktiviteter i 2019/2020:* Vi vil fortsat følge området tæt og udnytte vores ekspertise inden for både energi, landbrug og transport. Vi følger bl.a. arbejdet med at udvikle "grønne bioraffineringsanlæg", som har tæt sammenhæng med biogas. Vi arbejder fortsat for få indført afgift på biomasse til energi (både kollektive og individuelle anlæg), bl.a. for at fjerne favoriseringen af biomasse frem for varmepumper. Endelig vil vi indgå i et projekt om biomasse, som vi udfører med støtte fra European Climate Foundation, hvor vi bl.a. vil se på omstilling af de tilbageværende kulfyrede værker i Aalborg, Esbjerg og Odense.

Fleksibilitet i varme og elforsyning/sektorkobling: Den succesfulde danske udbygning med VE især i form af vindmøller har sammen med manglende transmissionskapacitet til de omkringliggende lande skabt behov for bedre integration af produceret el i form af lokalt og regionalt aftag af el. Her kan fleksibilitet i varme og elforsyning i bygninger spille en rolle især for optimal udnyttelse af energinettene uden at overbelaste disse. Med en forhåbentlig stigende elektrificering, et stigende el-forbrug og en stigende produktion af VE vil behovet for fleksibilitet og direkte lagring af hensyn til funktionen af energisystemet bliver forstærket.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi deltog i en række møder om det fremtidige energisystem i regi af Dansk Energi og Energinet om udvikling i beskatning og tarifiering af energiforbrug med henblik på at skabe en mere omkostningsægte tarifiering og skabe en større fleksibilitet i energiforbruget i forhold til energisystemet. Vi har holdt oplæg på konference arrangeret af Intelligent Energi hos Siemens i Ballerup om netop elementerne i en fremtidig tarifstruktur for el-nettet, og om fleksibilitet i bygninger på afslutningskonferencen på AAU for IEA's task 67 om energifleksible bygninger. Vi har endvidere deltaget i konferencer og arbejde omkring lagring på forskellige niveauer, herunder geotermisk lagring.
- *Aktiviteter 2019/2020:* Vi arbejder fortsat med styrkelse af fleksibilitet og lagring af grønne gasser i gaslagrene, af overskudsvarme og sæsonvarme i termiske varmelagre og geotermiske sæsonvarmelagre i det danske energisystem som en omkostningseffektiv del af den grønne omstilling. I dette arbejde vil nye pris- og tarifmodeller være helt centralt, hvorfor vi fortsat vil lægge kræfter i dette arbejde.



Solceller: Vi følger løbende udviklingen på solcelleområdet og herunder bl.a. indpasningen af solceller i det samlede energisystem. Vi følger i denne forbindelse de fremadrettede afregnings- og tilskudsregler for solceller på bygninger.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi har med udgangspunkt i, at solceller i det danske energisystem supplerer udbygningen med vindmøller på en hensigtsmæssig måde, argumenteret for en fremtidig ordning, hvor produktion fra solceller på bygninger i højere grad ses som en del af den samlede energiproduktion. Vi har arbejdet for, at solceller placeres som større anlæg på tage, hvor disse er placeret optimalt - samt i mindre omfang på mark – hvor de optager areal. Vi deltager desuden i følgegruppen for et ForskEL-projekt om ”Solcelleejeres motivation og adfærd som prosumers”, som ledes af SBI.
- *Aktiviteter 2019/2020:* Ovennævnte arbejde fortsætter også i den kommende periode.

Geotermi: Der er i løbet af 2018 kommet stærkt øget fokus på geotermi som en mulig ny vedvarende energikilde.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi har fulgt udviklingen på området bl.a. gennem deltagelse i konferencer og enkelte møder med operatører på området bl.a. er vi med i GEOOP - Advisory Board.
- *Aktiviteter 2019/2020:* Vi vil fortsætte med at følge udviklingen på området bl.a. med henblik på politikudvikling.

Forsyningssikkerhed: Den danske forsyningssikkerhed på især el-området er hele tiden til debat, idet elprisen i det danske prisområde er svingende og udlandsforbindelser har svingende mulighed for især eksport. Udfasningen af den resterende fossile elproduktion skal ske uden, at det går ud over forsyningssikkerheden.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi har deltaget med kommentering af Energistyrelsens arbejde med planlægningsfremtidsudsigter og dermed også udsigter for forsyningssikkerheden.
- *Aktiviteter 2019/2020: Hvad vil vi:* Vi vil fortsat have fokus på en stærk kort- og langsigtet forsyningssikkerhed som vigtigt pejlemærke for den danske energiomstilling. Vi vil have fokus på Energistyrelsens årlige udarbejdelse af planforudsætninger for energisystemet, da rigtigheden af dette er afgørende for bl.a. Energinets varetagelse af sin opgave med at sikre den danske langsigtede forsyningssikkerhed. Vi vil have fokus på Energispareindsatsen som væsentligt element hertil. Vi vil ligeledes have fokus på sammenhæng i udviklingen med omstilling til el på varme- og transportområdet samt udvidelsen af el-forbruget med



placering af nye server-centre i Danmark og udbygningen med VE.

Energisparerådet: Vi har haft plads i Energisparerådet siden dets oprettelse og har haft stort udbytte heraf. Energisparerådet er nu revitaliseret, og har fået en klart stærkere rolle med at udarbejde en række anbefalinger på en række væsentlige områder, som er væsentlige for EE.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi har været ansvarlige for udarbejdelsen af anbefalinger om "Data- og digitalisering og EE", for "lavtemperaturfjernvarme", for "Dansk implementering af Bygningsdirektivet og af Energieffektivitetsdirektivet" sammen med hhv. DI, FRI og Dansk Fjernvarme. Vi var desuden ansvarlige for udarbejdelsen af generelle anbefalinger til implementering af Energiforliget og med i arbejdsgrupperne, der udarbejdede anbefalinger til en ny energispareordning på hhv. industri og erhverv og bygningsområdet.
- *Aktiviteter 2019/2020:* Vi fortsætter med at være aktive i Energisparerådet og deltager bl.a. i arbejdsgrupperne, der udarbejdede anbefalinger til en ny energispareordning på hhv. erhvervs- og bygningsområdet.

Grøntelvalg.dk: Vi har på grundlag af arbejdet med Branchedeklareringen for strøm med klimavalg oprettet denne hjemmeside for flere år siden.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi vedligeholder hjemmesiden og er jævnligt i dialog med el-handlere, der udvikler nye produkt på hjemmesiden og som ønsker rådgivning omkring både produkterne og markedsføringen heraf. Vi har udviklet grøntelvalg.dk til også at omfatte erhvervsprodukter, blandt andet tilskyndet af Arla, hvis økologiske mælkebønder har besluttet fra 1.1.2019 kun at købe strømprodukter, som er i Klasse A eller B på grøntelvalg.dk. Vi er centrale i det arbejde, som er igangsat af Forbrugerombudsmanden, om vejledning om anvendelse af begrebet "Grøn Strøm" til markedsføringsformål. Vi søger aktivt at få el-handlere bort fra tanken om at kalde deres elprodukt for "Grøn strøm" og henviser til at "Vindstrøm" er en mere retvisende og lettere forståelig betegnelse. Vi deltager i arbejdet med Energitilsynets udvikling af pris- og klimahjemmesiden Elpris.dk. Vi har også i dette år rådgivet en række forbrugere og virksomheder om, hvordan man kan agere som bæredygtig forbruger på området, og hvordan de forskellige muligheder skal forstås og anvendes.
- *Aktiviteter 2019/2020:* Det forventes at Forbrugerombudsmanden vil lancere nye retningslinjer for markedsføring af Grøn Strøm i løbet af efteråret 2019. Vi vil bidrage med information til elhandlere og forbrugere om de nye retningslinjer. Grøntelvalg.dk vil blive opdateret således, at de evt. nye retningslinjer er beskrevet på siden. Vi vil arbejde for at elpris.dk også bliver opdateret. Vi er desuden hele tiden i gang med at afsøge muligheder for at medvirke til nye former for el-produkter, som kan indpasses i Klasse A eller Klasse B på grøntelvalg.dk.



Ecodesign og energimærkning af produkter: Energimærkningsdirektivet danner den fremtidige ramme for at sikre en hurtig udbredelse af de mest energieffektive teknologier gennem forbrugernes valg.

- *Rapportering 2018/2019:* Vi har i forbindelse med bl.a. valgkampen arbejdet for vigtigheden af ECO-design Direktivet i en cirkulær økonomi.
- *Aktiviteter 2019/2020:* Vi indgår i et samarbejde med Energistyrelsen o.a. omkring overgangen til den nye regulering og vil arbejde for at der opnås størst mulig effekt af de kommende forordninger, der følger af Kommissionens nye arbejdsplan. Vi vil for flere produkter have fokus på indlejrede energi i de regulerede produkter.



Budget for 2020 og 2021

Der er i 2019 budgetteret med et forbrug på 3,3 mio. kr., hvilket betyder, at ikke-forbrugte midler på i alt 650.000 kr. overføres til 2020. I nedenstående tabel opsummeres det forventede forbrug i 2020 og 2021.

	2020	2021
• Lønninger i DØR	1.650.000 kr.	780.000 kr.
• Overhead 40 %	660.000 kr.	312.000 kr.
• Øvrige udgifter	140.000 kr.	108.000 kr.
• <u>Samlede udgifter</u>	<u>2.450.000 kr.</u>	<u>1.200.000 kr.</u>

Ovenstående budget for 2020 og 2021 er baseret på, at Det Økologiske Råd kan få godkendt at overføre 1,2 mio. kr. fra 2020 til 2021 svarende til, at Energifondens bestyrelse i 2018 godkendte, at der kunne overføres 1,2 mio. kr. fra 2018 til 2019.

Hvis der kan overføres 1,2 mio. kr. fra 2020 til 2021, vil overgangen til tiden efter, at Energifondens bevillinger ophører, blive blødere for Det Økologiske Råd, idet der så er lidt længere tid til at skaffe anden finansiering. Det forventes herunder, at der kan skaffes anden finansiering i 2020 og 2021, så det nuværende aktivitetsniveau på energiområdet kan bibeholdes.